
13-åringer havner i voksenpsykiatrien

NYHETER OG REPORTASJER

PER HALVORSEN,

Email: per.halvorsen@legeforeningen.no

Tidsskriftet

Snart to år etter at regjeringen vedtok en femdobling av de øremerkede tilskuddene til psykiatrien, sliter fylkene med å etablere heldøgnsstilbud i barne- og ungdomspsykiatrien. Flere fylker står uten akuttplasser, viser statistikk fra Samdata psykiatri.

Ved Telemark sentralsjukehus har barn ned til 13 år vært innlagt blant voksne med alvorlige sinnslidelser. – Situasjonen er svært bekymringsfull. Jenter helt ned i 13 års alder er blitt akuttinnlagt ved voksenavdelingen der det hovedsakelig er urolige og alvorlig syke pasienter, opplyser klinikkssjef Egil Waldenstrøm ved Telemark sentralsjukehus til Tidsskriftet.

Stort behandlingsbehov

Sykehuset hadde i fjor 25 akuttinnleggelser i aldersgruppen 14–18 år, åtte flere enn året før. Ifølge Waldenstrøm er dette pasienter som både kan være seksuelt misbrukt og ha spiseforstyrrelser eller rusproblemer.

– De siste årene er det blitt stadig flere og mer syke pasienter med behov for psykiatrisk behandling. Mange av dem som kommer til oss, er selvdestruktive og har stort behandlingsbehov. Vi opplever at de regrederer og institusjonaliseres veldig fort. Pasientgruppen har åpenbart et behov for tilrettelagt behandling som voksenpsykiatrien ikke kan gi dem, sier han.

Først høsten 2002 vil fylket ha ferdig en egen heldøgnsinstitusjon med åtte plasser i den aktuelle målgruppen. Til høsten oppretter sykehuset som midlertidig tiltak en egen enhet med plass til fire akuttpasienter i alderen 16–20 år. Dette vil imidlertid ikke dekke fylkets behov for et barne- og ungdomspsykiatrisk heldøgnsstilbud, mener Waldenstrøm. Per i dag har fylket to familieplasser for barn og unge, men dette er ikke et spesialisttilbud innen barne- og ungdomspsykiatri (tab 1).

Svak rekruttering

Heller ikke Sogn og Fjordane ligger godt an på statistikken. Avdelingsoverlege Egil W. Marthinsen ved Psykiatrisk klinikk, Sentralsjukehuset i Sogn og Fjordane, sier at situasjonen er lite tilfredsstillende. En plass i voksenpsykiatrien er det eneste de har å tilby

(tab 1). – Situasjonen fører til økt press på barnevernet som ikke alltid har de forutsetningene som skal til for å gi et godt nok tilbud. Tidligere kunne vi trekke veksler på Barne- og ungdomspsykiatrisk behandlingssenter, daværende Statens senter for barne- og ungdomspsykiatri. Men da dette ble et rent Oslo-tilbud, bortfalt denne muligheten, opplyser han.

Sogn og Fjordane har årlig mellom ti og 20 akuttinnleggelser i aldersgruppen 12–18 år. Først i 2003 vil fylket ha ferdig en egen spesialinstitusjon med heldøgns plasser for målgruppen.

Opptrappingsplan

Barne- og ungdomspsykiatrien har først og fremst vært bygd ut som en poliklinisk tjeneste. 96% av pasientene behandles poliklinisk eller med dagbehandling, mens bare 4% behandles med innleggelse i institusjon. I Stortingsmelding nr. 25 (1996–97) Åpenhet og helhet. Om psykiske lidelser og tjenestetilbudene ble det imidlertid slått fast at alle fylker bør ha heldøgns plasser for barn og ungdom, både når situasjoner oppstår akutt og når det er behov for noe lengre tids kvalifisert barne- og ungdomspsykiatrisk behandling med skjerming og regulering av atferd. I regjeringens opptrappingsplan for psykisk helse for perioden 1999–2006 ble det varslet økning i investeringen på 6,3 milliarder kroner og økning i drift på 4,6 milliarder (1). Utbygging av heldøgns plasser er et av satsingsområdene (tab 1).

Tabell 1

Heldøgns plasser i barne- og ungdomspsykiatrien etter institusjonstype og institusjonenes tilknytningsfylke i 1998 (2)

Tilknytningsfylke	Klinikker	Behandlingshjem	Totalt
Østfold	4	6	10
Akershus	6	40	46
Oslo	6	28	34
Hedmark	0	11	11
Oppland	0	10	10
Buskerud	2	15	17
Vestfold	6	0	6
Telemark	2	0	2

Tilknytningsfylke	Klinikker	Behandlingshjem	Totalt
Aust-Agder	0	11	11
Vest-Agder	8	0	8
Rogaland	23	0	23
Hordaland	19	13	32
Sogn og Fjordane	0	1	1
Møre og Romsdal	6	3	9
Sør-Trøndelag	22	0	22
Nord-Trøndelag	5	0	5
Nordland	7	0	7
Troms	0	9	9
Finnmark	0	8	8
Staten	51	0	51

Politisk uvilje

Nyvalgt leder i Norsk barne- og ungdomspsykiatrisk forening, Axel Ødegaard ved Ungdomspsykiatrisk akutenhet ved Ullevål sykehus, sier at det psykiatriske behandlingstilbudet nå lider under den mangeårige uviljen mot å etablere heldøgns plasser for barn og ungdom. Han mener det var et symptomatisk trekk ved de folkevalgte holdning at det tok ti år fra forskrift om akutt helsehjelp ble gjort gjeldende for psykiatrien til den første ungdomspsykiatriske akutenheten stod ferdig i Oslo i 1994.

– Når alle fylker skal etablere tilbud samtidig, blir den største utfordringen å skaffe nok fagfolk. Det utdannes svært få nye barne- og ungdomspsykiatere i året. Det gjør at det kommer til å ta lang tid før ungdom med alvorlige psykiatriske lidelser får et fullgodt behandlingstilbud, sier han.

Legeforeningens statistikk viser at det per i dag er 141 barne- og ungdomspsykiatere i Norge. Siden 1990 er det utdannet 66 nye. I 1999 ble det gitt sju nye spesialistgodkjenninger i barne- og ungdomspsykiatri. I 1998 var tallet seks og i 1997 ble det utdannet 13 nye spesialister.

LITTERATUR

1. St. prp. nr. 63 (1997–98). Om opptrappingsplan for psykisk helse 1999–2006. Endringer i statsbudsjettet for 1998.
2. Samdata, psykiatri 7/99. Trondheim: SINTEF Unimed, NIS Helsetjenesteforskning, 1999.

Publisert: 20. mars 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 14. juli 2026.